

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	מסנה ברורה	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	כ"ב	מה	קיד	חזרה	מט-נ	מ"ז י"ז	
א	כ"ג	מה	קטו	עז	נא-נב	י"ח א'	
ב	כ"ד	מו	קטז	עז	נב-נד	ב' ג'	
ג	כ"ה	מו	קיו	עח	נה-נו	ד' א'	
ד	כ"ז	מו	קיה	עח	נז-נח	ב' ג'	
ה	כ"ז	מו	קיט	עט	נט-ס	ד' ה'	
ו	כ"ח	מה	קכ	חזרה	סא-סב	ו' ז'	

בקרני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

394 | פרשת חיי שרה | כ"ב חשוון תשפ"ה

דבר המערכת

מבול האפיקורסות עליו העיד רבינו הקדוש שיטטוף חלילה את העולם בסוף הדורות סוער והולך, ובכל עת השטף גדל יותר. בתוככי פלטרין של מלך מתנהלת מלחמה עצומה נגד האמונה הקדושה, כאשר עוקרי התורה מבקשים לכבות את גחלת האמונה והתורה הקדושה. חרב הגיוס - שאינו כי אם אחד האמצעים לעקירת הדת - מונפת ביתר שאת בימים אלו, ה' יפר זממם ויבטל עצתם.

מלבד המחאות המחויבות נגד צוררי הדת, צריכים אנו לאחוז בכח העצום שבוודאי יצנח, הלא היא: התפילה ושפיכת הלב לפני השם יתברך. ככל שמדת הדין מתעצמת חלילה, כך צריכים אנו להתגבר ביתר שאת בחרב התפילה, שעומדת נגד הכל וממתקת הכל.

וכהוראתו הברורה של רבי נתן (בליקוטי הלכות, מתנה הגמ-ה) הלומד מפרשתנו את דרכי המלחמה בעת התגברות הדינים: "כל מה שרואה האדם שהדינים שהם בחינת התגברות היצר מתגבר עליו ביותר, הוא דייקא צריך להתגבר להרבות ולהפציר בתפילה ועתר יותר ויותר, כדי להמתיק ולבטל תוקף הדינים. ועל כן עיקר ההתבודדות שהוא בחינת שיחה בינו לבין קונו נאמר אצל יצחק ביותר, כמו שכתוב 'ויצא יצחק לשוח בשדה', כי עיקר השיחה וההתבודדות הוא להמתיק בחינת משפט והדין של יצחק".

הבה נחזור ונתבונן שוב: "עיקר הכלי זיון של איש הישראלי הוא התפילה, וכל המלחמות שצריך האדם לכבוש, הן מלחמת היצר הרע הן שארי מלחמות עם המונעים והחולקים, הכל על ידי תפילה" (ליקוטי עצות, תפילה ב). וגם אם לא נענינו בינתיים "ונדמה לו שהשם יתברך כמסתיר פנים ממנו, אל יטעה ח"ו שהשם יתברך אינו שומע תפילותיו ושיחותיו כלל, רק יאמין באמונה שלימה שהשם יתברך שומע ומאזין ומקשיב כל דיבור ודיבור של כל תפילה ותחינה ושיחה, ואין שום דיבור נאבד ח"ו, רק כל דיבור ודיבור עושה רושם למעלה מעט מעט ומעורר רחמיו יתברך בכל פעם".

העורכים

בהמות הייתי עמך

לבקש חיזוק שיניח את הדעת. אין לחפש תירוץ שיבאר ויפרש מהו הטוב הגנוז בכל זה. אלא פשוט לעצור את המחשבה, לא להרהר אחר השי"ת! יש כח ביד האדם להסיח דעתו ולא להקשות ולא להתבונן. בשעה זו עליו להיצמד להלכה הפסוקה ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" - כל מה שה' עושה הכל לטובה, מבלי לנסות ליישב, לפרש, לתרץ, לבאר, ולהבין. זו היתה דרכם של האבות ותמימותם, ודוקא מפני כך הם לא נכשלו, כי מי שמנסה להקשות, יהא גדול כפי שיהא, בוודאי יכשל חלילה בכך.

וכך מלמדנו רבי נתן (בליקוטי הלכות, קריאת התורה ו-יא) מהו כח שמירת המחשבה בעיני קדושה ואמונה: "עיקר תיקון המחשבה הוא על ידי הדעת, שיועד בבירור האמת שאין צריכין להרהר ח"ו ולחשוב מחשבות חוץ, ועל כן אין צריך להתחיל להיכנס בטוען ונטען כלל, וכמו שכתוב בספריו הקדושים שהעיקר לבלי להתחיל לחשוב כלל וכלל, ואי אפשר עם חכמה ותבונה לבטלם, כי אם על ידי הדעת שיועד סוף הדבר אחר כל החקירות והתבוננות שכן הוא האמת, ועל כן אין צריכין עוד לחשוב בזה כלל. וגם בעיקר האמונה הקדושה, העיקר הוא הדעת, שיועד האמת בלבבו כי ה' הוא האלקים בלי שום חקירות כלל רק כפי מה שקיבלנו מאבותינו הקדושים שביירו לנו האמונה הקדושה ועל ידי זה אנו יודעים בידיעה ברורה כי ה' הוא האלקים". והוא מסיים שם (אות יב) את הלכה הפסוקה: "נמצא, שהעיקר הוא שמירת הדעת, שיועד אמיתות סוף הדבר, שעל ידי זה יכולים להציל את עצמו מכל תוקף מצולות ים השוטפים על האדם ח"ו. שהעיקר להציל את עצמו הוא על ידי פנימיות הדעת, שיועד האמת כי ה' הוא האלקים ואסור לנו בתורתו להרהר, ועל ידי זה יודע לבלי להתחיל לחשוב כלל".

רק זה יכול לעמוד מול כל הבלבולים והקושיות העולות בלב על דרכי הנהגת השם יתברך. מי שמתחכם להתחיל להרהר ולרצות לנסות להבין מסתכן חלילה מאד. אסור לנו לכבד את הטרוניות והקושיות העולות על לבנו בעת מצוקה חלילה, חובתינו להשליכם ולא להתייחס אליהם כלל, אלא לומר בתוקף שעתה ישם יתברך מטיב אמתו. וכדבריו הברורים של רבי נתן (שם, נתיקין ה-): "צריך להשליך שכלו וחכמתו ולהאמין כי ישרים דרכי ה' ומשפטיו, ובוודאי הוא צריך לעבור בזה העולם בעניינים אלו שהשם יתברך מתנהג עמו, בעשירות או בעניות, או בהתגברות התאוות והרעיונים וכו'. נמצא שעיקר התיקון ע"י תמימות. ואי אפשר לבאר לכל אחד כמה וכמה הוא צריך להשליך שכלו ולהמשיך את עצמו לתוך דרכי התמימות, שעי"ז הכל יכולים לעלות".

זה נשמע אולי כפחיתות כבוד שאנו משליכים שכלינו והולכים כנבערים, אבל לאמתו של דבר כבר גילה לנו רבינו הקדוש (שיחות הר"ן טו): "שהוא חכמה ומלאכה גדולה לעשות עצמו כבהמה, וכמו שאמרו חז"ל (חולין ה) על פסוק אדם ובהמה תושיע ה' - אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה, וכמו שאמר אסף ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך".

תמימות זו היא עיקר היהדות (ראה לקו"מ ח"ב יב), והיא הגורמת להיות עמו ולחלקו יתברך לטוב לנו לנצח.

הוא זקוק עתה לחיזוק עצום, חיזוק כזה שיתיישב על לבו היטב וימתיק את כל המרירות העצומה שמצטברת אצלו ממצבו הכאוב כל כך. כל היום הוא חושב על מר גורלו, ההסתבכויות הכספיות שגרמו לו לשקוע בחובות כבדים, החולאים שמייסרים אותו, בנוסף לכאבי הנפש מבני אדם רעים שמציקים לו. למה?! למה זה מגיע לו?! למה לא שפר חלקו ולא התמזל מזלו ובכל יום עליו להתמודד מול יסורים חדשים. הוא מצפה לחיזוק שיסביר ויבהיר לו קצת מה הולך כאן.

פרשתנו עוסקת גם היא בנושיונו של אברהם אבינו. השם יתברך ניסהו בעשרה נסיונות עצומים האם יעמוד איתן באמונתו ותמימותו, בכח עמידתו השלימה סלל לנו דרך שגם אנו נזכה לאמונה תמה ברה וזכה, כי 'מעשה אבות סימן לבנים'.

אולם בכדי שנמשיך את כוחו וכח שאר האבות הקדושים, צריכים אנו להתעורר מעצמינו מעט ללכת בדרכם. רק כך יכולים אנו להתחבר לאור מופלא זה שהמשיכו בעולם. וכדבריו הבהירים של רבי נתן: "עיקר זכות האבות אברהם יצחק ויעקב הוא מה שכולם עסקו בהמשכת הדעת הקדושה להמשיכו לבניהם ולבני בניהם עד עולם להודיעם כי ה' הוא האלקים, אבל עיקר שלימות הדרך הקדושה הזה הוא שאנחנו מבני בניהם נמשיך עלינו דעתם הקדושה והנורא שהמשיכו, עד שתעורר מעצמינו להתקרב אליו יתברך, על ידי שכבר גילו שעדיין ה' אתנו כי מלא כל הארץ כבודו, כי עיקר זכות אבות אי אפשר להמשיך כי אם על ידי שאנו בעצמנו נתעורר על ידי דעתם הקדושה שהמשיכו עלינו, שאז דייקא ימשך עלינו זכותם הגדול" (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ו-מא).

הדעת הקדושה הזה שהוא יסוד האמונה וההתחזקות שרחמי ה' מלאים בכל מקום ובכל מצב (ראה בהרחבה בלקו"מ ח"ב סי' ז) הוא הדעת אותו הנחיל לנו אברהם אבינו. אלו היו הנסיונות אותם עבר, כאשר החשיכו לו מן השמים בכל פעם ונסיוהו אם יהיה תמים ויאמין שגם בפעם הזאת הכל לטובה, והוא אכן עמד בכולם בגבורה איתנה ובאמונה בהירה ומופלאה.

אבל חז"ל לימדונו את סוד תמימותו של אברהם ושאר האבות, והיא שצריכה להיות נר לרגלנו בבואנו להתעורר מעצמינו להידיק בדעתם הקדושה שהמשיכו עלינו:

במסכת סנהדרין (קיא), מובא שהשם יתברך הוכיח את משה רבינו על שלא נהג כאברהם אבינו ושאר האבות ש"לא הרהרו אחר מדות". כדוגמה הזכירו שם את המסופר בפרשתנו: "אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, וכשביקש מקום לקבור את שרה לא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף, ולא הרהר אחר מדות".

חז"ל מביעים את תמימות האבות בכל מה שאירע להם בכך ש"לא הרהרו אחר מדות". מה שיהיה של הגדרה זו?! אלא שכאן אנו לומדים יסוד עצום במידת התמימות: **כאשר האדם מתנסה בכך שהשי"ת מסתיר את רחמנותו במידת הדין, עד שהלב מתעורר להקשות ולתמוה חלילה על דרכי ה' - אסור אז אפילו**

אין הסיבה גורמת אלא ההשגחה העליונה!

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים
שני חיי שרה

באחד ממכתביו כתב הגרי"מ שליט"א:

"ראיתי בספר 'ילקוט מעם לועז' שהקשה, מכיון שפרט הכתוב מאה שנה וגו' א"כ 'שני חיי שרה' לכאורה מיותר. ותיקן, שמכיון שמוצא 'למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, שמתה מאותו צער', לכן הוסיף הכתוב תיבות אלו, שלא תטעה לומר שה'סיבה' גורמת המיתה אלא שאלו היו, 'שני חיי שרה', היינו שהם היו השנים שלה ולא יותר, ולכן באה הסיבה להשלים את גזירת המקום, ולא שמפני הסיבה מתה, אלא מפני שהיתה צריכה למות בגזירת עליון - באה הסיבה.

וזה כלל גדול שאין הסיבה גורמת את הדבר, אלא שדבר השם והשגחתו הם גורמים את הסיבות, וכשנשון הזהר הק' על השי"ת: "עילת העילות וסיבת כל הסיבות".

וראיתי בספר חסד לאברהם (מעין ד' נהר ל' בסופו) תלמיד הרמ"ק, סבו של סבו של החיד"א, שהאבות היו יכולים לעלות בסערה השמימה, כי מעלתם היתה הרבה הרבה יותר מאליהו, ורק כדי לתקן את הדורות לכן הוכרחו להאסף כדרך כל הארץ, ומיתתם - חיים הם לנו, ואתם הדבקים בה' א' חיים כולכם היום" (אוסף מכתבים, מכתב סו).

הצדיק - שלימות החסרונות!

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים
שני חיי שרה

"תיקון כל הנפשות הוא ע"י הצדיק, ולולא זה הרי אנו כולנו מלאים חסרונות. וראיתי בכתבי האריז"ל על הפסוק 'ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים', שחיייה היו שלמים, היינו קומה שלימה מכל העשר ספירות. וזה 'מאה שנה' סוד הכתר, 'ועשרים שנה' סוד חכמה ובינה, 'ושבע שנים' הם סוד ז' התחתונות - חג"ת נה"ם. כי הצדיק חי חיים שלמים קדושים בלי שום חסרון, וכל תיקון הבעלי חסרונות הוא על ידו, ובפרט ע"י לימוד תורתו וסיפורו וקיום עצותיו הקדושות" (אוסף מכתבים, מכתב עב).

להתחזק בתפילה לפנות ערב!

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב

"בעת שרואה ששאוה הולך להסתלק, שזהו בחינת בין הערבים, אז צריך להתגבר בתפילה ושיחה, בבחינת 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב'. וישפוך לבו כמים לפני השם בטרם יעבור יום, בבחינת אוי לנו כי פנה היום כי ניטו צללי ערב. מכל שכן כשהאדם רואה שכבר עברו הרבה מימיו, ומכל שכן מי שעברו רוב ימיו, והיום מתחיל לערוב, כי לא ידע האדם את עתו וימינו כצל עובר, שצריך לקיים וזכור את בוראך וכו' עד אשר לא תחשך השמש והאור" (ליקוטי הלכות, תפילת המנחה ז, כה).

אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה!

שאלה:

אני חלש מאד בעבודת ה', ואני לא יודע מה אני חסר פה בעולם הזה, ומה אני מועיל להשם יתברך ולכלל ישראל בכך שאני נמצא כאן על פני כדור הארץ?

תשובה:

אח יקר!

לחלושי הכח נדמה שאין להם תפקיד מכריע בתיקון העולם, והם קטנים בעיניהם, וזה גורם להם שיתרשלו בעבודתם ולא יתאמצו להתגבר לעשות מה שביכולתם לעשות.

אך רבינו הק' מרבה לגלות לנו בגודל יקר ההתחזקות וההתאמצות של אלו הנפשות החלושות, ומכניס בלבם שכאשר הם יתחזקו ויתאמצו לעמוד בנסיון הקטנות, ולא יניחו את עצמם ליפול ברשת הקרירות והיאוש - יהיה להם חלק גדול מאד בתיקון העולם והבאת הגאולה.

והאמת היא, שעיקר המלחמה נטושה על אותם הנפשות החלושות, שמחמת חלישותם ונפילותיהם הרי הם נפלטים רח"ל מתוך הקיבוץ הקדוש, ורואים את עצמם כפסורים מלעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה' ככל שאר הכשרים והצדיקים. "כי עיקר מלחמת עמלק הוא עם החלושי כח שבישראל שהיה הענן פולטן בבחינת 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריך' וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל. והצדיק הרועה האמתי בחינת משה לוחם בשבילים להצילם מבחינת קליפת עמלק וחילולתו ומדעותיהם הרעות, ולהכניסם ולאספם לתוך הקיבוץ הקדוש המקובצים בתוך הענני כבוד" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים לסעודה ו, טצ).

וכבר יודע מה שכתב רבינו בעת יסוריו הגדולים: "ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הס"מ, על כל אלה עיניו לטש ושניו חרק עלי. ובכן אהובי אחי ורעי חזקו ואמצו ביראת ה' כל אחד ואחד לפי כוחו ובחינתו. ולא יהיה לריק יגיעי. ושימרו תורת משה עבד ה' כאשר לימדתי אתכם" (עלים לתרופה, מכתבי רביז"ל, ד).

ואין הכוונה בכל הנ"ל רק לאותם המוגדרים בכלליות כ'חלושי כח' הקטנים במעלה, אלא הכוונה היא לכל אחד מישראל שרוצה להתקרב להשם יתברך, אשר בהכרח שיעברו עליו כמה נסיונות וקשיים, ואז יכול הבע"ד להטעותו שיהיה נדמה לו כאילו עתה אין שום חשיבות לעבודתו. והאמת הוא, שאדרבא, עיקר חשיבות האדם נמדד לפי התחזקותו והתאמצותו בעתות נסיון וקטנות.

ובאמת, כלליות הנפשות שבדורותינו אלה, נחשבים - לעומת הצדיקים והכשרים שהיו משך כל הדורות - לחלושי כח וקטנים במעלה מאד. ואם כבר בזמן הגמרא אמרו האמוראים: "אם ראשונים בני מלאכים - אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים - אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים" (שבת קיב ע"ב) מה נאמר אנו אזובי הקיר?! הרי אפילו חמורים אין אנו נחשבים... ואם לא

די בקטנותו מצד עצמו, הרי שגם מכול הכפירות והתאוות הולך ומתגבר עד למאד, עד אשר באמת הפכנו כולנו ל'חגרים' שאין בכוחנו ללכת כראוי בתורה ותפילה ועבודת ה'.

אך כל זה - לא די שאין זה פוטר אותנו מלהתאמץ בעבודת ה', אלא אדרבא, עלינו לדעת ולזכור שכל עיני ישראל מכל הדורות נשואות אלינו שנגמור אנו את אשר החלו הם לעשות, ובהתחזקותנו והתאמצותנו לעשות מה שביכולתנו נביא לידי גמר את התיקון השלם וביטול הקליפות לגמרי.

והרי לך משל נפלא מאד ממוהרנ"ת על ענין זה, וכך איתא בספר 'זככי אור', חלק 'סיפורים נפלאים':

"שמעתי מאנשי שלומנו ששמעו מרבי אברהם ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל ששאלו אותו בענין הגאולה, אין יכול הדבר להיות שבזמן הדורות הקדומים וכמו בדור רבינו הקדוש לא בא הגאולה, ובדורות האחרונים אשר הולכים מטה מטה בא הגאולה?

והסביר על פי משל, שהיה בעולם כרך גדול, וסביבה חומה בצורה וחזקה עד להפליא. וכל המלכים רצו לכבשה והניחו כל כוחותיהם, ותקוותם נשאר מעל, כי כל החיילים שלהם נפלו מהחיצים שזרקו משם. ואחר כך היה מלך אחד חכם מאד, שהלך סביב החומה והביט ונדמה בדעתו שכעת יקח כל הגיבורים מחיילותיו ויכו על החומה עד שיכבשה. ועשה כן ונפלו כל חיילותיו, ונשאר רק הוא לבדו. והלך סביב החומה לראות מה פעל שם, וראה בחכמתו שכעת (שכבר החומה מכפנים כולה זעזוע רק מבחוץ לא ניכר), אפילו בזקנים ובחולים וילדים יכבשה. ועשה כן, וקיבץ כל השאר נשים וילדים וחולים מה שנשאר לו, והלך וכבש והרס החומה כליל.

וכעת, מי כבש החומה?! אם האחרונים החלושים, הלא אפילו יעבדו בכל כוחותם אלף אלפים שנה לא היו עושים אפילו רושם, ורק הכח של הגיבורים הראשונים שזעזעו את החומה עד להריסה. ואם הראשונים, הלא לא כבשו, רק האחרונים גמרו וכבשו.

וכן הוא לענין הגאולה, שהראשונים כמו הצדיקי אמת ואנשיהם, כמו משה רבינו עליו השלום, רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, האר"י הקדוש, הבעל שם טוב הקדוש, ורבינו הקדוש ושאר הצדיקים זרקו חצים להנחש להסטרטא אחרא הס"מ וסייעתו, וכבר זעזעו כל כך הסטרטא אחרא עד שאפילו יהיה מי שיהיה מדורות האחרונים, יוכלו לכבוש את הסטרטא אחרא ולגמור הבריור שיבוא הגאולה.

ובאמת זה המשל מועיל מאד לעבודת ה' בכל האופנים, בהתחזקות לענין עבודת ה', תפילה והתבודדות, ובענין שבירת תאוות ומידות, שאף על פי שזה כמה שנים ועשה מה שעשה ונדמה לו שעדיין לא פעל כלום, אף על פי כן יתחזק ויתחזק לעשות את שלו עד שיגמור. וכן בענין דרך ארץ כמו שאמרו חכמינו ז"ל שלשה דברים צריכין חיזוק וכו'. ודי לחכימא, כי המשל הנ"ל הוא לכל העניינים" (זככי אור, סיפורים נפלאים).

שקטורת ממתקת הדינים לגמרי, כמו שאמרו (זוהר חלק ג רכד, א) ולית דבטיל מותנא בעלמא כקטורת, דאיהו קשורא דדינא ברחמי, כך גם תפילת המנחה ממתקת הדינים שבאותה שעה, הרי שתפילת המנחה כקטורת מכוונת להגן מהדינים של מנחת ערב
באר משה חיי שרה עמוד תקלד לה-11

הוא שיכול להתמיקו במדתו חסד לאברהם. (מהרה"ק רבי אריה לייביש ז"ל הראשון מאזרוב) באר משה חיי שרה עמוד תקלד לה-12
תפילת מנחה ממתקת הדינים כקטורת
תיכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהילים קמא, ב). מה שהשוו קטורת לתפילת המנחה, הוא ללמדנו שכשם

שהובא בזוהר הקדוש (חלק ב' רלו, א) שרבעה כשראתה את יצחק, יראה מבחינתו "פחד יצחק", לפיכך שאלה "מי האיש הלזה", כלומר מי הוא שיכול להמתיק את מידת הגבורה שלו, ולכן הדגשה הלזה, שפירושו כעין זה לעומת זה, ועל כך ענה אלעזר "הוא אדוני" כלומר אברהם שהוא מידת החסד,

מידת "חסד" לאברהם ממתיק למידת "פחד" יצחק
ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדוני (בראשית כד, סה). תמוה למה אמרה הלזה ולא זה, וכן מפני מה ענה אלעזר הוא אדוני, והרי הוא בן אדוני וכו', ברם הכונה היא כמו

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכטנער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

פרישת חיי שרה

לקט ספרי"ם

אם יין של מצוה פוטר משקין

יין פוטר כל מיני משקין

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סי' קעד ס"ב) יין פוטר כל מיני משקין. כלומר, מי ששותה יין ואחר כך שאר משקין אינו מברך 'שהכל' ובורא נפשות' על המשקין. אלא הם נפטרים בברכת 'בורא פרי הגפן' ועל הגפן שמברך על היין, לפי שהיין הוא ראש וראשון לכל המשקים וכולם נטפלים אליו.

חידוש הבתי כהונה דיין של מצוה אינו פוטר

הגאון רבי עקיבא איגר (על שו"ע שם) מביא בשם הבתי כהונה (ח"ג ב"ד סי' א) שאין אומרים כלל זה היין פוטר כל מיני משקין רק אם שותים יין להנאת שתייה, אבל מי ששותה יין לשם מצוה אינו זה פוטר שאר משקים, וצריך לברך על הגפן על היין, ושהכל ובורא נפשות על המשקין ששותה אחר כך. וגם המהרש"ם (בד"ע ח) ציטט שיטת הבתי כהונה בלי חולק.

הבדלה במוצאי יו"ט

הנהגה מצויה מאוד במוצאי יום כיפור, רגילים להבדיל על היין ותיכף אחר כך יושבים לאכול ולשתות להפסיק הצום. ובפשטות לפי הכלל שיין פוטר כל מיני משקים אין צריכים לברך שהכל על המשקים ששותים, שהם נפטרים בברכת בורא פרי הגפן של הבדלה, אמנם לפי חידוש הבתי כהונה כן צריכים לברך שהכל על המשקים.

וכן מצוי כשחל תשעה באב ביום ראשון, שמבדילים במוצאי הצום ותיכף אחר כך אוכלים ושותים, שלפי שיטת הבתי כהונה נמצא שצריכים לברך שהכל על המשקים.

ויש שנוהגים בכל שבוע במוצאי שבת שתיכף אחר הבדלה בונים חמין לקיים מאמר הגמרא (שבת קט"ז) 'חמין במוצאי שבת מלוגמא', והם נכנסים לשאלה זו.

הסבר שיטת הבתי כהונה

הנהגה שיטת הבתי כהונה בנויה על מה שנפסק בשולחן ערוך (סי' ט"ז) שמי ששותה יין לפני המזון אין צריך לברך על היין שבתוך המזון, שהיין שלפני הסעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה. וכתוב בשולחן ערוך שגם יין של קידוש אף שהוא שתייה של מצוה הרי זה פוטר את היין שבתוך הסעודה, ששייך לעיקר הסעודה, משום שאין קידוש אלא במקום סעודה, אבל מי שמבדיל על השולחן נחלקו הפוסקים אם זה פוטר את היין שבתוך הסעודה, (אם לא נטל ידיו קודם הבדלה), לפי שאין הבדלה שייכת לסעודה. ועל פי זה פסק המחבר דלכתחילה מי שלא נטל ידיו קודם הבדלה לסעודה יכיון שלא להוציא את היין שבתוך הסעודה, ובדיעבד ספק בריכות להקל.

ומזה למד הבתי כהונה שאין יין של הבדלה או של שאר מצוה פוטר שאר משקין, כי גם לפי הפוסקים שיין של הבדלה פוטר היין שבתוך המזון, היינו לפי שניהם יין, ועל שניהם מברכים אותה ברכה, אבל שאר משקין שברכתם שהכל ונפטר משום שהוא טפול ליין, כיון שאינו שותה היין לשם קביעות של שתייה רק לשם מצוה לא שייך לומר שהמשקין

שלאחריו יהיה טפל לשתיה זו.

שיטת הקול אליהו שיין של קידוש פוטר רק משקין שבסעודה

וכדבריו פסק בשו"ת קול אליהו (לאב"ד אלכסנדריא במצרים עמיתו של החיד"א - ח"ב סי' ז) והוסיף, שגם יין של קידוש אינו פוטר שאר משקין רק אם סועד סעודת שבת תיכף לאחר קידוש, דכיון שאין קידוש אלא במקום סעודה ממילא נגרר גם המשקה של הסעודה אחר יין של קידוש. אבל מי שמקדש בשבת בבוקר ואינו נוטל ידיו מיד לסעודה, רק אוכל כזית פת הבאה בכיסנין ושותה איה משקה, אין המשקים נפטרים בברכת היין של קידוש.

שיטת השולחן ערוך הרב שיין הבדלה פוטר

אמנם בשולחן ערוך הרב (שם סי' ט"ז) כתב שיין של הבדלה כן פוטר שאר משקין, וכתב בזה הלשון: 'אפילו אינו קובע עצמו לשתות יין אלא שותה יין מעט לצורך מצוה כגון קידוש והבדלה ושותה משקין הרבה אחר כך נפטרים בברכת היין'. הרי דבריו ברור מללו שגם ברכת הגפן של הבדלה פוטר שאר משקין.

ולשיטתו נמצא סברא הפוכה מהבתי כהונה; שגם לשיטת שאין ברכת היין של הבדלה פוטר את היין שבתוך המזון, אף על פי כן פוטר שאר משקין שאינו בתוך המזון. והטעם, שיין שבתוך המזון הוא סוג שתייה אחרת מהיין שלפני המזון, דיין שלפני המזון נקרא 'בא לשתות' ויין שבתוך הסעודה נקרא 'בא לשרות' את המזון שבסעודה ונחשב כחלק מהסעודה, והיין שלפני הסעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה רק מפני שטבעו לגרוור תאות המאכל ולכן הוא שיין גם כן לסעודה, אבל אם שותה לפני הסעודה לצורך מצוה בלבד ואינו שייך לסעודה אינו פוטר היין שבסעודה. אמנם שאר משקין ששותה שלא בשעת הסעודה ודאי יכול לפטור.

שיטת המשנה ברורה שד' כוסות פוטר

גם המשנה ברורה (סי' תעט שעה"צ ק"ד) כתב שמי ששותה שאר משקין בליל פסח בין הכוסות אין צריך לברך שהכל, אם היה דעתו מתחילה לשתות, שהם נפטרים בברכת היין שבייך על הכוס של מצוה. הרי מפורש דלשיטתו גם ברכת יין של מצוה פוטר שאר משקין.

הלכה כוס של הבדלה פוטר

ולפי זה יוצא לנו לדינא לדין שאנו נגדרים אחר פסקי המשנה ברורה והשולחן ערוך הרב כי מי שמכין לשתות משקין אחר הבדלה אין לו לברך שהכל ובורא נפשות על המשקין, וצריך לברך 'על הגפן' לאחר שממית לשתות שאר המשקין. וכל שכן בקידוש בשבת בבוקר שפוטר את שאר המשקים שותים אחר כך גם אם אין אוכלים תיכף הסעודה.

כוס של ברכת המזון

אך, עדיין יש לומר שהמשנה ברורה והשולחן ערוך הרב לא כתבו כן רק בקידוש ובהבדלה ובד' כוסות בליל פסח, אבל מי שמברך על

מים אמצעיים רשות או חובה

שאר הפוסקים שגם בזמן הזה שייך סכנה. והדרכי תשובה (סי' ק"ב) מסיים; 'מידי ספיא לא נפקא, ויש להחמיר לכתחילה לרוחץ משום ספק סכנה, וכה ראייתו לרובן קשיא שנהדרו לטויל ידיהם בין דגים לבשר, אך בענין רחיצת הפה מקילים דסגי בשתיית משקה ואכילת פת ביניהם'. ובשבט הלוי (ה"ו סי' קיא) כתב שמנהג המדקדקים להקפיד על זה, ובדוק ומנוסה שזה מועיל לרפואה. וכן היה נוהג הגר"י קנייבסקי ז"ל (ארח"ד ח"א עמו"ק) והגר"ח רבי לוי יצחק בענדער זלה"ה.

ובספר הקדוש דברי יואל (פר' וישלח עמו"ק עקד) מביא סיפור על צדיק אחד ממשפחת הישמח משה זיע"א שפעם אחת שכח בשגגה לטויל ידיו בין דגים לבשר, ובחן את עצמו וראה שבא לו דבר זה מחמת הרהור שהיה לו בכת ש"ץ שר"י, וקיבל על עצמו תשובה שיתלך תיכף מן העולם וכך היה ננסתלק באותו מעמד. ומחמת סיפור זה נזהר ה"יטב לב זיע"א מאוד לטויל ידיו בין דגים לבשר.

הרה"ק מקומארנא בספר שלחן הטהור (סי' קעג סי' א) הוסיף שיש לזהר מאוד במים אמצעיים כי יש בהם סוד נפלא, וכתב שחובה לטויל הידים בין בשר לדגים אף שלא יתה סכנה.

אך ידוע על הרבה צדיקים שלא נהגו לרוחץ הידים, הלא הם; הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א ואחריו תלמידו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א (מקור חיים אות רעח). והרה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זיע"א (אמרי קדוש עניינים אות פט), ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

מובא בחז"ל שיש סכנה של צרעת אם אוכלים בשר שנתבשלו עם דגים, ונחלקו הפוסקים האם הסכנה היא רק כשנתבשלו ביחד ונבלעו הטעמים מזה לזה, או שמחמת זה צריכים גם לרוחץ הידים בין אכילת בשר לדגים, משום השומן שעל הידים. ובשולחן ערוך (אור"ח סי' קעג ס"ב וי"ד סי' קטז ס"ג) מובא מחלוקת בזה המחבר מחמיר והרמ"א מקיל שאין צריך נטילת ידים רק יש לשתות ולאכול איזה דבר ביניהם.

כפי כללי הפסקו אנו פוסקים כשיטת הרמ"א. ובדרכי משה (שם אות ד) הביא בשם השערי דורא 'לא ראינו אפילו פרושים וצנועים נוהגים לטויל'. וכן פסק המשנה ברורה (שעה"צ סק"ב) שאין צריך לטויל.

והמגן אברהם (סי' ק"א) הוסיף עוד דאפשר בדמנינו אין סכנה כל כך בבשר ודגים בדכמה דברים נשתנו הטבעיים. וכן כתב החתם סופר (ש"ת י"ד סי' קא) שמטעם זה השמיט הרמב"ם ענין סכנת בשר ודגים דלפי עוצם חכמתו ידע והבין שנשתנו הטבעיים בענין זה. גם המהרש"ם (ש"ת ח"ד סי' קנד) העיד בשם חכם אחד שראה בספר הקנה שלאחר אלק החמישי בטלה הסכנה של דגים עם בשר.

אמנם בספר נוהג כצאן יוסף (ערך סעודה אות א) כותב על דברי המגן אברהם: 'אדרבה אני אומר שנשתנו הטבעיות לגרעיותא, כי הטבע הולך וחסר, ולמה לנו להקל במה שנוכל לזהר'. וכן משמע מסתימת

כוס ברכת המזון שהיא סילוק סעודה, יתכן שמודים לסברת הבתי כהונה שאינו פוטר שאר משקים ששותה אחר כך.

וכך כתב הבתי כהונה שם, שאפילו אם נאמר שמי שקובע עצמו לשתות תיכף אחר הבדלה נפטר מברכת היין, אמנם מי שמברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך שותה קפה וכדומה, לא שייך לומר שנפטר בברכת היין, ששתיית כוס ברכת המזון הוא סילוק לסעודה ואינה התחלה של קביעות חדשה.

אמנם הבאר היטב (סי' ט"ז) הביא בשם הגינת ורדים (ככל א"ס"א) שמה שנוהגים בסעודות גדולות שלאחר שמברכים ברכת המזון על כוס יין מגישים קאו"ע כדי לישב דעתו של אדם ממאכליו, אין לברך על אותה הקאו"ע. הרי דלשיטתו שגם כוס של ברכת המזון פוטר שאר משקין.

ודבר זה מצוי בהרבה בתים בלילות שבת חורפיים, שלאחר שגומרים הסעודה נשארים לישב סמוך לשולחן ומגישים מיני מגדנות ופירות להשלים מאה ברכות, וגם ממשיכים לשתות. דלשיטת הגינת ורדים מי שבייך על הכוס אין לו לברך על הגפן תיכף אחר שתיית הכוס, רק ימתין עד לאחר שיסיים לשתות שאר משקין, ואז יברך על הגפן. ואילו לשיטת הבתי כהונה צריך תיכף אחר ברכת המזון לברך על הגפן, ואחר כך יברך שהכל ובורא נפשות על המשקים.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' טז) מסיים בנדון זה 'כיון שדברי הבתי כהונה נשנה במחלוקת, וגם

הגאון רבי עקיבא איגר העתיק סברת הבתי כהונה, למעשה עלינו לחוש לחומרא זו'.

כוס של מילה

יש להסתפק אולי כוס של מצוה לכל השיטות אינו פוטר רק באופנים שיש איזה קביעות לשתייה, כמו יין של קידוש המקום סעודה, והבדלה על השולחן (ע"י ערוה"ס"ג), וכן ליל הסדר שיושבים בקביעות עד הסעודה, וכן בכוס ברכת המזון בליל שבת שנשארים על השולחן וקובעים להמשיך לשתות אחר הסעודה. אבל מי ששותה כוס של מצוה סתם ומכוין לשתות אחר כך בשר משקין אפשר שאין זה פוטר, שאין קשר בין ברכת הכוס לשתיה שלאחר כך.

וזה מצוי בבית מילה, שברגיל לאחר הברית מגישים לעקי"ך ובראנפ"ו, ויש להסתפק אם זה שנתכבד בברכות ורוצה לשתות בראנפ"ו, יש לו להמתין מלברך 'על הגפן' עד לאחר שתיית הבראנפ"ו, ולא יברך שהכל על הבראנפ"ו. או שייברך תיכף 'על הגפן' ואחר כך יברך 'שהכל' על הבראנפ"ו.

ומסתמית הפוסקים שלא חילקו בדבר משמע שגם זה פוטר, אבל למעשה נראה שבאופן זה טוב לכיון בשעת ברכת הגפן שמברך על כוס של מילה שאינו רוצה לפטור רק את היין ולא את שאר משקין שישתה אחר כך, ויברך תיכף אחר כך 'על הגפן', ואז אין חשש במה שמברך אחר כך שהכל על המשקין (ע"י שו"ע שם סי' ט"ז שאין בזה חשש ברכה שאי"צ. בשגם דלשיטת החיי אדם בלא"ה אינו פוטר אם אינו קובע כמבו' בביא"ה שם).

הסוד שלא נתגלה לאברהם אבינו

ר' יצחק אייזיק (ד)

המשך מכתבי מוהרנ"ת במקומות שכתב והזכיר את תלמידו ר' יצחק אייזיק וממנו נקח לעבוד את ה'.

ירושה היא למוהרנ"ת מרכינו להרדיק את בני ישראל אל האמת

ולעורר לבבות בני ישראל להדריכם בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם, כל עסק זה אין נמצא בעולם עתה כי אם אצלנו בעזה"י אשר הוריש לנו אדמו"ר הנורא והנשגב זצוק"ל. ואם האמת מושלך ארצה עתה ואסור לגלות דיבורים כאלה למי שלבו חלוק מזה שלא יחלוק יותר ח"ו, אף על פי כן האמת הוא כן, כי האמת הוא אחד ושפת אמת תכון לעד. ושים לבך היטב לדברי ויישב דעתך היטב היטב, ואני את נפשי הצלתי לעוררך עתה, ואתה הטוב בעיניך עשה, ובעל הרחמים יוליכך בדרך הישר וישיתך בכל עת אל נקודת האמת לאמתו, למען לא תיגע לריק וכו'.

"תלך על ידיך ורגליך להתאחו ככנפיו"

חוס וחמול עליך, ותלך על ידיך ורגליך להתאחו ככנפיו למען תהי' תוקה לחותב מלב ונפש לשלל נפשו. דברי דודך הכותב מלב ונפש המיעצך לטובתך הנצחית לך ולזרעך ולזרע דרעך לדורות עולם לנצח, נתן מברסלב.

הקולמוס שלך קיבלתי, והתחלתי לכתוב עמה ואם אינה טובה לפני, אף על פי כן היא נצרכה לי מאד, ויש לה חלק בכתיבת האגרת הזאת שהתחלתי לכתוב עמה, וקיימתי (קהלת י) ואם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל וחיילים יגבר וכו', ועיני בפירש"י (ועיני מס' תענית ה) ותבין היטב, בפרט שהוא קולמוס של ברזל, שים לבך היטב איך אנו מוצאים כל דבר בתורה להתעורר להשי"ת (עיני ליקרמ"ח ס"א ב"ד) על ידי כל הדברים שבעולם (ס"ק ק"ט).

וראה זה פלא: תיכף אחר כתיבת המכתב הלז, אף שלא שלחו עדיין, בא ר' יצחק אייזיק להסתופף בצל מוהרנ"ת והיה שמה על שבת קודש פרשת נח...

כאשר כן כתב מוהרנ"ת ביום א' לבנו ר' יצחק וז"ל: "יום א' לך לך תקצצה לפי' ברסלב. אהובי בני חביבי ... ר' אייזיק בן אחותי היה פה על שבת קודש, ומאת ה' היתה שהכנתי בלילה הקודם מכתב אליו כאשר יספר לך ואגב כתבתי גם לר' שמשון, על כן תראה לקבל האגרת מר' אייזיק ולמוסרו לר' שמשון לקרות, ואחר כך תחזירוהו לר' אייזיק לגנוז, כי כך דיברתי שיגנוז האגרת אצל"ו (ס"ק ק"ט).

"תהילה לא-ל שמע כמה דיבורי אמת אשר לא שמעתם"

גם בעוצם תבערת המחלוקת מזכירו מוהרנ"ת ושואל על מצבו ומעמדו וז"ל: "א' צו תקצצה ברסלב ... ושלום רב לכל אנ"ש באהבה רבה ורחימתן עזיזא כמאז ומקדם וכו' ונא לכתוב לי מכל אחד ואחד וכו' ומבן אחותי ר' אייזיק ב"ד" (ס"ק ק"ט).

יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, כמה וכמה יקר אצל השם יתברך תפילת העני, אפילו העני המתפלל על צרכיו הגשמיים על חסרון פרנסתו, מכל שכן וכל שכן כשהאדם מרגיש עניותו ושפלותו במעשיו שהוא עני ודל מן הדעת שזוהו עיקר העניות כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מדרים מא): 'אין עני אלא בדעת', דהיינו כשיש לו מעשים רעים שזוהו עניות הדעת, כי 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות' (סוטה ג).

מכל שכן כשנפלים עליו שני מיני העניות שהוא עני מן הדעת מריבוי קלקולו העצומים וגם הוא עני ומחוסר פרנסה מאד, והעניות וחסרון פרנסתו מבלבל אותו מאד. וכשמשכיל על דרכיו ומטה לבו להכרזים והרמיזים שהשם יתברך קורא אותו בכל יום, ורואה שאין לו שום תקוה, כי מימין ומשמאל אין סומך, מעשיו מקולקלים מאד, ופרנסתו דחוקה, ואשתו ובניו צועקים לחם ופרנסה ומלבושים ושאר הצרכות ההכרחיות, וכשהוא מתגבר מכל זה, ושופך שיחו לפני השם יתברך מתוך עצם עניותו ודחקו, בבחינת 'תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', שזוהו בחינת קרבן עני, בחינת עשירית האיפה שבאה בדלי דלות - זה יקר מאד מאד אצל השם יתברך כנ"ל. כמו שכתוב (תהלים כב ה): "כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו-אליו שמע", מכלל שראוי לבזותו ולשקצו ולהסתיר פניו ממנו, ואך רבים רחמי מאד מאד ואינו מבזהו ואינו משקצו וכו'. וכמו שכתוב (ישעיה נז ט): "אשכון את דכא", וכתוב (תהלים צ ג): "תשב אנוש עד דכא" - 'עד דכדוכה של נפש'.

ולאור זאת מבאר מוהרנ"ת למה אכן קרבן זה של 'עשירית האיפה' לא גילה הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, וז"ל:

וזה שכתב במדרש: 'כל הקרבנות גילה הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, עליו השלום, חוץ מעשירית האיפה'. כי זה הסוד של קרבן מנחה שהיא עשירית האיפה, שהיא קרבן עני ודל בדלי דלות וכו' - זה אי אפשר להשיג, מחמת שהגאולה האחרונה תלויה בזה, כי בזה תלוי עיקר תיקון התשובה לבלי לייאש עצמו אפילו בדלי דלי דלות וכו' בכל הבחינות כנ"ל, אף על פי כן יתגבר עצמו במה שיוכל, שהיא בחינת עשירית האיפה שהיא קרבן עני, דהיינו שתשובתו היא בקטנות עצום מאד. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל, שלמדו מזה, שגם מעט העבודה והתפלה של הקטנים והנמוכים בחינת עניים ודלים - יקר אצל השם יתברך, כמו שאמרו (מנחות ק): 'נאמר בקרבן בהמה ריח ניחות, ונאמר בעוף וכו'. ונאמר במנחה ריח ניחות, ללמדך, שאחד המרבה ואחד הממעיט וכו'.

ועל כן זה הסוד לא נתגלה אפילו לאברהם אבינו, עליו השלום, כי אי אפשר לגלות זה הסוד, רק כל אחד צריך להבין מדעתו, רחמיו לא כלים, כאשר גילו לנו הצדיקים בדורות אלה, כי עיקר זה הענין אי אפשר לגלות כי אם על ידי הצדיקים שבדורות האחרונים האלה, שהסטרא אחרא התפשטה מאד. אבל השם יתברך שולח בסוף צדיקים שהם בחינת התנוצצות משיח, כמובא בכתבי האר"י ז"ל הרבה בזה.

כי עיקר זה הענין לגלות ולהודיע עצם החסד הזה שיוכלין להתתקן אפלו על ידי בחינת עשירית האיפה - זה מתגלה רק בכל דור ודור על ידי הצדיקים הגדולים שממשיכין התנוצצות משיח וכו'.

ועל כן באמת יש דעה במדרש, שגם לאברהם אבינו נתגלה סוד עשירית האיפה, רק שהיה ברזם כמו שמובא שם במפרשים. כי באמת אי אפשר לגלות זה הסוד כי אם ברזם - שיבין האדם בעצמו עד היכן צריך להתחזק. כי אי אפשר בשום אופן לגלות לו בפירושו, כי אם כן תתבטל הבחירה, כי בהכרח שישאר לו בחירה. עכ"ל.

אברהם אבינו עליו השלום ידע וקיים את כל התורה כולה, כדאימא בגמ' (יומא פח): "אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה".

ובבראשית רבה (פמ"ט ט"ד) איתא: "אין יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בבית דין של מעלה וכו' - אפילו אותן הלכות היה אברהם יודע".

ובאבות דרבי נתן (פ"א) איתא: "זימן הקב"ה לאברהם שתי כליות כשני חכמים והיו מבינות אותו ויועצות ומלמדות אותו חכמה כל היללה".

ובהמשטות בסוף זהר (בראשית רסד): על הפסוק 'המכסה אני מאברהם' - 'אפי' הוראות ופולפולים שמורין למעלה הוא ידע ופלפל וקיימן".

אולם מצוה אחת העלים הקב"ה מאברהם, וכמו שכתוב במדרש (ויקרא רבה ג): "רבנן אמרי כל הכפרות הראה לו הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו ע"ה חוץ מעשירית האיפה". ואף רשב"י שחולק שם, מודה שלא גילה לו הקב"ה ענין זה של עשירית האיפה אלא ברזם.

מוהרנ"ת זלה"ה שמסר נפשו לחזק נפשות ישראל בכל מיני טצדיקי של חיזוק, האריך בספרו ליקוטי הלכות בדברי חיזוק נפלאים ע"פ המדרש הנ"ל ושאר מדרשים בענין 'עשירית האיפה'. וז"ל שם (תפילת המנחה הל' ז מ-ז):

עיקר תיקון התשובה הוא בבחינת קרבן מנחה, שהוא קרבן עני ודל בדלי דלות (הרוי"ט ט). דהיינו שיבטל גאותו לגמרי וידע שפלותו באמת, וכל ידיעת והרגשת שפלותו וקטנותו וקלקולו ופגמיו המרובים מאד - לא יהיו לרעה רק לטובה, שלא יתרחק ח"ו יותר על ידי שיכיר שפלותו וקלקולו, רק יבטח בחסדי ה' וריבוי רחמי העצומים מאד, שיש תקוה גם אליו, שיכולין לזכות להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא על ידי בחינת קרבן עני, שהיא מנחה, שאף על פי שאין החוטה יכול להביא פר ואל וכבש, ואפילו עופות תורים ובני יונה אין ידו משגת להביאם, אף על פי כן מצא לו השם יתברך תקנה ברחמי המרובים, שביאי על כל פנים עשירית האיפה קמח.

ובזה גילה לנו ורמז לנו שרחמי לא כלים לעולם, שאפילו אם אין האדם יכול לשוב בתשובה כראוי לפי מעשיו, כמו בעלי תשובה הקדמונים שהיו מתענים ומסגפים עצמן הרבה מאד, כידוע, אף על פי כן חלילה חלילה למנוע חס ושלום מחמת זה מתשובה, כי גם נקודה טובה אחת של בחינת תשובה יקר מאד בעיני השם יתברך. דהיינו כשהאדם מצמצם האור המאיר בלבו ואינו הולך בגדולות ונפלאות ממנו, וממשיך האור על עצמו בהדרגה ובמידה, והעקר כששומר מחשבתו ומנתק מחשבתו מרע לטוב וכו', אף על פי שתשובתו בקטנות גדול - הוא יקר מאד בעיני השם יתברך, כי הוא בחינת קרבן עני ודל שהוא בחינת עשירית האיפה, שיקר מאד בעיני השם יתברך, כמו שהפליג רבותינו ז"ל כמה וכמה יקר בעיני השם יתברך קרבן מנחת עני, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות קד): על פסוק (ויקרא א): "ונפש כי תקריב קרבן מנחה וכו'. וכן במדרש (תנחומא ויקרא ה): שמפליג מאד בעצם מעלת יקרת קרבן מנחת עני אצל השם יתברך.

כי עיקר הקרבן עתה הוא תפילה, שזה עיקר התשובה, בחינת (הושע י ד): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה לח. ד): 'איני מבקש מכם אלא דברים'. ועיקר חשיבות התפילה והדיבורים אצל השם יתברך הם התפילה והדיבורים של העני והדל, כמו שהארכו רבותינו ז"ל בזה הרבה. כמו שאיתא בזוהר הקדוש (וישלח קסח): על פסוק (תהלים קב. א): "תפילה לעני כי

<p>ברכת מזל טוב להרה"ח ר' דוד חובינין שליט"א להלל אלוהים בתו עב' הבה"ח אלהינו נ"ו בהרה"ח ר' יעקב זאב תישו שליט"א היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק ויע"א</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ח ר' אליעזר פוקס שליט"א להלל יישיא בתו עב' הבה"ח אלהינו נ"ו היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק ויע"א</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ח פנחס דוד ווברמן הי"ו להלל חולדת הבת היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל ולפעש"ט עליוס נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ח מנחם מרדכי פינקל הי"ו להלל חסנא בתו עב' הבה"ח אלהינו נ"ו היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל ולפעש"ט עליוס נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ח נחמן דב וויילפין שליט"א להלל חולדת הבת היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל ולפעש"ט עליוס נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ח ר' דוד חובינין שליט"א להלל אלוהים בתו עב' הבה"ח אלהינו נ"ו בהרה"ח ר' אברהם מיינבערג שליט"א היה שייבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק ויע"א</p>
---	---	--	---	---	--